

Ministerul Educației, Culturii
și Cercetării al Republicii Moldova

ORDIN

nr. _____

mun. Chișinău

**Cu privire la aprobarea Instrucțiunilor metodice
privind procedura de înființare și edificare a monumentelor de for public**

În scopul asigurării punerii în aplicare a prevederilor Legii monumentelor de for public nr. 192 /2011,

ORDON:

1. Se aprobă Instrucțiunile metodice privind procedura de înființare și edificare a monumentelor de for public (se anexează).
2. Direcția patrimoniu cultural (dna. Svetlana Pociumban) va asigura publicarea prezentului Ordin în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.
3. Controlul asupra executării prevederilor prezentului Ordin se pune în sarcina dlui Andrei Chistol, Secretar de Stat.

Lilia POGOLȘA

Ministru

**Instrucțiuni metodice
privind procedura de înființare și edificare a monumentelor de for public**

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

1. Instrucțiunile metodice privind procedura de înființare și edificare a monumentelor de for public (în continuare *Instrucțiuni*) reglementează mecanismul și succesiunea procedurii legale de înființare și edificare a monumentelor de for public.

2. Instrucțiunile au scopul de a asigura implementarea consecventă a prevederilor legale privind edificarea monumentelor de for public care urmează a fi amplasate în spații publice, pe terenuri aflate în domeniul public al statului ori al unităților administrativ-teritoriale, inclusiv, UTA Găgăuzia.

3. Noțiuni de bază:

înființare – procedura de instituire /întemeiere legală a monumentului de for public;

edificare – procedura de realizare, executare, instalare și amenajare a terenului aferent a monumentului de for public;

intervenții – totalitatea lucrărilor operate asupra monumentelor de for public: reparație, conservare, restaurare sau reabilitare.

4. Monumentele de for public se realizează în interes public și constituie cauză de utilitate publică.

Capitolul II

ETAPELE EDIFICĂRII MONUMENTELOR DE FOR PUBLIC

Secțiunea 1

Inițierea înființării monumentelor de for public

5. Monumentele de for public sunt bunuri imobile de patrimoniu cultural și sunt destinate să completeze imaginea urbanistică, să contureze personalitatea specifică a localităților, să comemoreze evenimente istorice sau personalități remarcabile.

6. Monumentele de for public se împart în următoarele categorii: comemorative, decorative și religioase.

1) Monumentele de for public cu caracter comemorativ (busturi, plăci comemorative cu relief

sculptural, statui, obeliscuri etc.) au menirea de a comemora evenimente istorice sau personalități notorii naționale sau universale.

2) Monumentele de for public cu caracter decorativ (mozaicuri, compoziții spațial volumetrice, basoreliefuluri etc.) sunt edificate pentru amenajarea și dezvoltarea urbanistică și sunt menite să contureze personalitatea specifică a localităților.

3) Monumentele de for public cu caracter religios (cruci, troițe etc.) reprezintă diverse simboluri de cult religios ce comemorează evenimente istorice.

7. Promotorii ai edificării monumentelor de for public poate fi un grup de cetățeni, organizație obștească, entitate religioasă, autoritate publică centrală și/ sau locală (în continuare *Promotor*).

8. Pentru inițierea monumentelor de for public, promotorul înaintează către autoritatea publică locală competentă teritorial, o cerere în vederea înființării monumentului de for public, la care anexează nota informativă privind argumentarea intenției de înființare a acestuia și, opțional, poate să propună un loc exact de amplasare a monumentului.

9. Autoritatea publică locală competentă teritorial, în baza cererii depuse de promotor, emite decizia privind înființarea monumentului de for public, conform anexei nr.1.

10. Decizia emisă de autoritatea publică locală trebuie să conțină, în mod obligatoriu, informații privind locul exact de amplasare a monumentului și sursa de finanțare a lucrărilor de proiectare, executare, edificare și amenajare a terenului aferent.

11. Autoritatea publică locală, de comun cu arhitectul-șef al orașului/municipiului/raionului, va selecta și va decide asupra terenului amplasării monumentului de for public, ținând cont de reglementările documentației de urbanism elaborate și aprobate pentru localitatea dată sau, în situația când această documentație de urbanism nu a fost elaborată, decizia se va lua în baza unui studiu al sistematizării teritoriului localității. Selectarea locului de amplasare a monumentului de for public poate fi consultată cu localnicii.

12. În cazul când terenul selectat pentru amplasarea monumentului de for public se află în zone de protecție a edificiilor cu statut de monument protejat de categorie națională sau în zone construite protejate înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, autoritatea publică locală poate adopta decizia de amplasare doar după coordonarea /avizarea prealabilă a locului de amplasare cu Ministerul Educației Culturii și Cercetării prin intermediul Consiliului Național al Monumentelor Istorice.

13. Aceeași procedură se utilizează și în cazul amplasării monumentului de for public pe fațada unui edificiu cu statut de monument istoric, înscris în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat. În decizia autorității publice locale se specifică faptul că, clădirea din adresa respectivă este monument istoric.

Secțiunea 2

Organizarea concursului privind selectarea autorului/autorilor monumentului de for public

14. Autoritatea publică inițiatoare lansează concursul pentru selectarea autorului monumentului de for public în scopul asigurării unei ținute artistice adecvate și a calității lucrărilor de execuție privind edificarea monumentelor de for public.

15. Concursul de selectare a autorului/autorilor monumentului de for public se realizează prin selectarea proiectelor – concept a monumentelor de for public, pe baze concurențiale, de către o comisie de evaluare, cu sau fără acordarea de premii autorilor câștigători.

16. Decizia comisiei de evaluare a concursului reprezintă temei de atribuire a contractului de realizare/executare a monumentului de for public.

17. Concursul este public și se desfășoară într-o singură fază.

18. Participanții la Concurs pot fi autori individuali, echipe de autori ori persoane juridice de profil, licențiate în domeniul proiectării în construcții și creației monumentale.

19. Concursul pentru selectarea autorului/autorilor monumentului de for public se organizează conform Regulamentului privind organizarea concursului de selectare a autorului monumentelor de for public sau operei comemorative de război, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 751/2020.

20. Înființarea monumentelor de for public se realizează prin hotărâre de Guvern.

21. Proiectul Hotărârii de Guvern privind înființarea monumentului de for public se elaborează de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în baza următoarelor documente:

- 1) decizia autorității publice locale privind edificarea monumentului de for public;
- 2) nota informativă cu exprimarea argumentată a intenției de edificare a monumentului de for public;
- 3) extras din procesul-verbal al concursului de selectare a autorului monumentului de for public cu decizia comisiei de evaluare;
- 4) extras din documentația schița – concept a proiectului câștigător al concursului de selectare a autorului/autorilor monumentului de for public (conform pct. 29, alin. 5), 6)).

22. Documentele enumerate în pct. 21 se depun la sediul Ministerului Educației Culturii și Cercetării de către promotor sau potențialul finanțator/cofinanțator sau partener.

23. Lucrările de edificare a monumentelor de for public vor începe după adoptarea hotărârii de Guvern.

Secțiunea 3

Fazele de examinare/avizare și componența documentației de proiect pentru edificarea monumentelor de for public

24. Proiectele pentru edificarea monumentelor de for public se elaborează de către arhitect și artistul/artiștii plastici/sculptori, ambii fiind considerați autori.

25. Documentația de proiect pentru edificarea monumentelor de for public este examinată de către Consiliul Național pentru Monumentele de for Public, în patru faze de examinare.

26. Consiliul Național pentru Monumentele de for Public examinează concepția și ținuta artistică a proiectelor de monumente de for public și le avizează conform fazelor de execuție.

27. Componența documentației de proiect **Faza I, proiect-concepție/schiță model**, cuprinde:

- 1) copia deciziei autorității publice locale privind edificarea/restaurarea monumentului;
- 2) Hotărârea de Guvern cu privire la înființarea monumentului;
- 3) planul de încadrare în teritoriu scara 1: 2000/5000;
- 4) plan de situație scara 1:200;
- 5) plan general cu amenajarea terenului aferent, scara 1:500;
- 6) două vederi frontale/fațade, scara după caz, în dependență de proporțiile lucrării: 1:100, 1:25, 1:50;
- 7) 1-2 secțiuni longitudinală/transversală cuprinzând monumentul, scara 1:100, 1:25, 1:50; (după caz);
- 8) reprezentarea grafică a compoziției monumentale, inclusiv imaginea încadrării monumentului în situl existent (imagini 3D, inserția 3D în panorama foto a sitului);
- 9) macheta compoziției sculpturale sau modelul operei sculpturale, scara 1:25, 1:10 (după caz);
- 10) memoriul tehnic - care va cuprinde conceptul proiectului cu susținerea narativă a ideii prezentate grafic, se va prezenta pe foi (format A4), broșate într-un singur volum.

28. Schița-model pentru lucrările care presupun executarea unor busturi, figuri sau compoziții sculpturale, plăci comemorative se va modela în material moale, într-o scara corespunzătoare, în dependență de proporțiile dimensionale ale lucrării. Modelul va fi prezentat de către autor în ziua ședinței. După examinare, modelul original se întoarce pentru păstrare autorului lucrării, la dosarul proiectului se va anexa fotografia modelului.

29. Componența documentației de proiect **Faza II, proiect de execuție/model**, cuprinde:

- 1) Pentru lucrările monumental-arhitecturale, conceptul cărora prezintă o compoziție spațial volumetrică abstractă, documentația de proiect va conține:
 - a) copia Deciziei autorității publice locale privind edificarea monumentului;

- b) Hotărârea de Guvern cu privire la înființarea monumentului;
- c) memoriul explicativ;
- d) planul de situație (sc. 1:2000);
- e) planul de încadrare în teritoriu cu indicarea zonei de protecție a monumentului (sc. 1:1000);
- f) planul general cu amenajarea terenului aferent, instalații, mobilier urban, detalii, specificații
- g) materiale etc. (sc. 1:500);
- h) desene tehnice (fațade, secțiuni, plane, detalii, specificații materiale);
- i) imaginea monumentului înscrisă în contextul sitului existent;
- j) macheta (după caz).

2) Pentru lucrările monumental-arhitecturale, conceptul cărora reprezintă o compoziție sculpturală (bust, placă comemorativă, statui), dosarul documentației de proiect va conține materialele enumerate la pct. 29, alin. 1), lit. a) - j) și modelul în mărime naturală, executat în material moale;

3) În cazul unor compoziții sculpturale de mari proporții, modelul se va executa la dimensiuni după alegerea autorului lucrării, dar nu mai mic de 100 cm.

30. În Faza III-a model în mărime naturală, se examinează intermediar modelul în mărime naturală a monumentului de for public, înainte de transpunerea acestuia în material definitiv.

31. În Faza IV-a lucrare finală, se prezintă fotografiile lucrării executate în material definitiv după procesul de patinare, înaintea instalării/montării pe postament.

32. În cazul examinării unor lucrări de mari dimensiuni, ședința Consiliului se organizează cu ieșire la atelierul de creație.

33. Pentru fiecare fază, la secretariatul Consiliului Național pentru Monumentele de for Public se depune o cerere, conform anexelor 2, 2a, 2b, 2c și documentația de proiect în două exemplare originale identice pe suport de hârtie (albumuri format A4 sau A3), precum și în format electronic (fișier format. pdf.); unul dintre exemplare după examinare și avizare este transmis în arhiva Ministerului Educației, Culturii și Cercetării;

34. Documentația de proiect, pentru toate fazele de examinare, poate fi depusă spre examinare de către beneficiar sau autorii lucrării.

35. La lucrările consiliului participă, pentru a-și susține proiectele supuse avizării, autorul/autorii proiectului, cu delegarea acestora de către beneficiar. În caz de necesitate, la lucrările consiliului pot fi invitați reprezentanți ai beneficiarului.

36. Persoanele prevăzute la pct.35 nu participă la deliberări și la procesul de votare.

37. Documentația de proiect privind restaurarea monumentelor de for public cu statut local sau național de protecție, se examinează urmând procedura descrisă la pct. 27 și 39.

38. Conservarea/restaurarea monumentelor de for public se realizează de persoane acreditate de

Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în domeniile de specializare potrivit materialului de executare a monumentului (bronz, piatră, lemn etc.).

Secțiunea 4

Executarea lucrărilor de edificare/amplasare a monumentului și de amenajare a terenului aferent

39. Lucrările de edificare a monumentelor de for public vor începe doar după adoptarea Hotărârii de Guvern, în corespundere cu proiectul monumentului de for public, avizat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prin intermediul Consiliului Național pentru Monumentele de For Public.

40. Lucrările de edificare a monumentelor de for public (montarea, amenajarea terenului aferent) se vor executa de specialiști atestați în domeniu, cu supravegherea autorului (arhitect și/sau sculptor).

41. Autoritățile publice locale de nivelul al doilea, inclusiv UTA Găgăuzia, conform prevederilor Legii monumentelor de for public nr. 192/2011, în termen de 3 luni de la edificarea monumentului de for public:

1) înregistrează monumentul și zona lui de protecție în documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, precum și în cea cadastrală;

2) perfectează Fișa de evidență a monumentului de for public (conform, anexei nr. 3 al Ordinului nr. 380 din 27.12.2016, plasat pe pagina oficială a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării)

42. Monumentele de for public edificate cu respectarea prevederilor legale sunt clasate în mod automat în categoria B – monumente cu statut local de protecție și se înregistrează în Registrul monumentelor de for public de categoria B, elaborat și aprobat de către autoritatea publică locală de nivelul al doilea, inclusiv UTA Găgăuzia.

43. În scopul evidenței monumentelor de for public la nivel central, în cel mult 10 zile de la înregistrarea monumentului, copia fișei de evidență a monumentului se va expedia, în format electronic, în adresa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

44. Monumentelor de for public edificate fără aprobări legale nu li se atribuie statut de monument de for public, acestea nu sunt înregistrate în Registrul local al monumentelor de for public și nu beneficiază de regim de protecție.

45. Edificarea monumentelor de for public fără aprobări legale se sancționează conform prevederilor Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 75/2016.

Antet

DECIZIE

nr. _____ din _____

**Cu privire la edificarea
monumentului de for public _____**

denumirea monumentului de for public

În scopul promovării valorilor naționale prin intermediul operelor de artă monumentală, integrării lor în politicile culturale, educaționale, de dezvoltare urbanistică și de amenajare a teritoriului, în conformitate cu prevederile Legii monumentelor de for public nr. 192-XVI din 30.09.2011, art.14, art.43 al Legii privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006, Hotărârii de Guvern nr. 751/2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea concursului de selectare a autorului monumentelor de for public sau operei comemorative de război, având drept temei solicitarea (numele /denumirea inițiatorului), Consiliul local (raional),

DECIDE:

1. Se aprobă inițiativa _____(numele /denumirea inițiatorului) de a înveșnici memoria (după caz: victimelor represiunilor politice; numele personalității istorice etc.) prin edificarea (bustului, monumentului, plăcii comemorative etc.).
2. Se atribuie terenul public cu suprafața de _____ amplasat la intersecția străzilor _____ pentru edificarea monumentului de for public _____(denumirea)
3. Se alocă mijloace financiare pentru organizarea concursului de selectare a autorului pentru monumentul _____(denumirea)în mărime de _____ lei (de specificat proveniența acestora: bugetul local, donații, sponsorizări).
4. Cheltuielile pentru proiectarea, edificarea monumentului și amenajarea terenului aferent vor fi acoperite din contul mijloacelor financiare ale bugetului autorității publice, precum și din donații, sponsorizări sau alte surse neinterzise de carul legal.(de specificat).
5. Se deschide un cont special pentru cooptarea sponsorizărilor și donațiilor în scopul edificării monumentului.
6. Controlul executării prezentei decizii și de organizare a concursului de selectare a autorului monumentului de for public se pune în sarcina _____ (primarul sau altă persoană responsabilă din cadrul administrației autorității publice locale).

Președinte al ședinței

Anexa 2
(cerere Faza 1 – proiect-concepție/schiță model)

Beneficiar _____

(nume, prenume persoane fizice; denumire întreprindere)

(adresa, date de contact: tel. fix; tel. mobil)

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
Consiliului Național pentru Monumentele de For Public

CERERE
pentru examinarea proiectului-concepție/schiță model

Subsemnatul(a) _____

nume, prenume beneficiar/ reprezentantul beneficiarului

În conformitate cu prevederile Legii *Monumentelor de for public* nr. 192/2011 și a Hotărârii de Guvern nr.851/2012 *privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului național pentru monumentele de for public*, solicit examinarea de către Consiliul Național pentru Monumentele de For Public

Obiectivul: _____

(edificare / instalare/reconstituire a monumentului, denumirea monumentului etc.)

_____amplasament

în raionul _____ orașul _____ sectorul _____

municipiul comuna satul

Cod

poștal _____ strada _____ nr. _____

Proiectant: _____

instituția/atelierul de proiectare, date de contact

Arhitect Șef de proiect : _____

Numele, prenumele, date de contact

Sculptor: _____

Numele, prenumele, date de contact

Data _____

Semnătura _____

Înregistrat

Beneficiar _____

(nume, prenume persoane fizice; denumire întreprindere)

(adresa, date de contact: tel. fix; tel. mobil)

**Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
Consiliului Național pentru Monumentele de For Public**

CERERE

pentru examinarea proiectului de execuție/modelul

Subsemnatul (a) _____

nume, prenume beneficiar/ reprezentantul beneficiarului

În conformitate cu prevederile Legii *Monumentelor de for public* nr. 192/2011 și a Hotărârii de Guvern nr.851/2012 *privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului național pentru monumentele de for public*, solicit examinarea de către Consiliul Național pentru Monumentele de For Public:

Obiectivul: _____

(edificare / instalare/reconstituire a monumentului, denumirea monumentului etc.)

_____ amplasament

în raionul _____ orașul _____ sectorul _____

municipiul/comuna

satul

cod poștal _____ strada _____ nr. _____

Proiectant:

(instituția/atelierul de proiectare, date de contact)

Arhitect Șef Proiect: _____

(numele, pronumele, date de contact)

Sculptor: _____

(numele, pronumele, date de contact)

Data _____

Semnătura _____

Înregistrat

Beneficiar _____
(nume, prenume persoane fizice; denumire întreprindere)

(adresa, date de contact)

**Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
Consiliului Național pentru Monumentele de For Public**

**CERERE
pentru examinarea lucrării în mărime naturală**

Subsemnatul (a) _____
nume, prenume beneficiar/ reprezentantul beneficiarului

În conformitate cu prevederile Legii *Monumentelor de for public* nr. 192/2011 și a Hotărârii de Guvern nr.851/2012 *privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului național pentru monumentele de for public*, solicit examinarea de către Consiliul Național pentru Monumentele de For Public:

Obiectivul: _____
(edificare / instalare/reconstituire a monumentului, denumirea monumentului etc.)

_____ amplasament

în raionul _____ orașul _____ sectorul _____
municipiul/comuna satul _____
cod poștal _____ strada _____ nr. _____

Proiectant: _____
(instituția/atelierul de proiecta, date de contact)

Arhitect Șef Proiect: _____
(numele, pronumele, date de contact)

Sculptor: _____
(numele, pronumele, date de contact)

Data _____ Semnătura _____ Înregistrat

Beneficiar _____
(nume, prenume persoane fizice; denumire întreprindere)

(adresa, date de contact)

**Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
Consiliului Național pentru Monumentele de For Public**

**CERERE
pentru examinarea lucrării finale**

Subsemnatul (a) _____
nume, prenume beneficiar/ reprezentantul beneficiarului

În conformitate cu prevederile Legii *Monumentelor de for public* nr. 192/2011 și a Hotărârii de Guvern nr.851/2012 *privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului național pentru monumentele de for public*, solicit examinarea de către Consiliul Național pentru Monumentele de For Public:

Obiectivul: _____
(edificare / instalare/reconstituire a monumentului, denumirea monumentului etc.)

_____ amplasament

în raionul _____ orașul _____ sectorul _____
municipiul/comuna satul _____
cod poștal _____ strada _____ nr. _____

Proiectant: _____
(instituția/atelierul de proiecta, date de contact)

Arhitect Șef Proiect: _____
(numele, pronumele, date de contact)

Sculptor: _____
(numele, pronumele, date de contact)

Data _____

Semnătura _____

Înregistrat